

STUDII DE ETNOBOTANICĂ ÎN COMUNA COTEȘTI, JUDEȚUL VRANCEA

Ana Condrea — Afrodita Renea

Întreaga lume traversează în prezent o perioadă de insistente căutări în vederea descoperirii a noi resurse de materii prime și de energie. Astăzi se acordă o atenție din ce în ce mai mare plantelor, apreciindu-se că ele reprezintă surse inepuizabile de materii prime care se regenerează an de an. Acestea pot fi utilizate la prepararea unor medicamente sau la extragerea industrială a principiilor activi.

Scopul lucrării este de a atrage atenția asupra unui tezaur de origine vegetală, atât de util pentru terapeutică și atât de puțin nociv pentru organism. Totodată se fac cunoscute plante folosite drept coloranți textili cât și unele practici magice legate de unele specii de plante.

Județul Vrancea este unul din județele cu vechi și puternice tradiții populare, multe din acestea păstrându-se nealterate până-n zilele noastre.

Recentul studiu inițiat în comuna Cotești vine să completeze studiile efectuate în multe alte comune ale județului Vrancea.

Comuna Cotești se află în zona Subcarpaților de curbură, dintre Valea Milcovului și Valea Râmnicului, la o distanță de 15 km de municipiul Focșani.

Altitudinea, ce variază între 15-350 m, cu interfluvii largi, ușor înclinate în direcția E și S-E, oferă condiții favorabile culturii viței de vie, aceasta devenind principala ocupație a locuitorilor comunei.

În condițiile actuale de dezvoltare economică, așezările au suferit importante transformări, fapt ce a dus la o nouă sistematizare, astfel încât astăzi comuna cuprinde patru sate: Cotești, Budești, Valea Cotești și Goleștii de Sus.

Ocupația de bază a locuitorilor fiind agricultura, explica mulțimea obiceiurilor și practicilor legate de lumea plantelor, păstrate de-a lungul celor aproximativ 500 de ani de atestare documentară a comunei.

Accesul la civilizație, caracteristic epocii actuale, cât și distanța relativ mică dintre comună și centrul de reședință al județului, au făcut însă ca în ultimile decenii, unele date etnobotanice de veche tradiție și de larg interes să fie cunoscute și practicate de un număr restrâns de locuitori.

Motivul inițierii acestui studiu și în această comună a fost, în primul rând, existența, în partea de apus a comunei, a schitului de maici Cotești, monument istoric ce datează din anul 1757. Maicile de aici erau recunoscute în zonă și nu numai, pentru priceperea în folosirea plantelor, pentru vindecarea unor boli, pentru folosirea coloranților vegetali în vopsirea țesăturilor de lână, bumbac, cânepă, a lemnului, pentru priceperea lor

în prepararea șerbetului din trandafir, tei, mentă, mușețel, muguri de brad, zmeură, fragi, gutui, prepararea dulceții, peltelei, siropurilor.

Cele mai multe date sunt culese în anul 1983, de la trei maici care locuiau în satul Cotești (pentru că în acea perioadă le închisese schitul) două din ele, erau basarabence. Datele se refereau mai ales la vopsit și prepararea fructelor.

Maica Florica, de 65 de ani, locuiește acum la schit și de la ea avem cele mai multe rețete de folosite a plantelor în vindecarea bolilor.

În afară de cele 4 maici, am mai purtat discuții cu 11 locuitori din comună, în majoritate femei în vârstă. În identificarea și determinarea plantelor am folosit atlase botanice, determinatoare, dar și plantele naturale conservate de cei ce le foloseau.

Studiul a scos în evidență că în comuna Cotești sunt cunoscute, dar și folosite în diferite scopuri, 82 specii de plante. Urmează lista plantelor cu rețetele lor de utilizare:

1. Alun – *Corylus avellana* L. — Cu fiertura din frunze de alun, împreună cu frunze de nuc și pleavă de fân, se fac băi pentru reumatism. Se mai aruncă în fiertură și câteva pietre arse în foc.

2. Aloe – *Aloe arborescens* Mill – Frunza zdrobită se pune pe răni pentru a grăbi cicatrizarea.

3. Arin negru – *Alnus glutinosa* Gaertn — Scoalța de arin se folosește pentru vopsirea firelor sau țesăturilor din lână, bumbac, cânepă, în culoarea negru. Se lua coaja de arin, se rupea în bucăți, se pune într-un ceaun mare peste care se turna leșie. Se strecura fiertura, se adăuga calaican (oxid feros), se lăsa să se răcească și se adăuga și piatră vântă și sare. Se lăsa totul până a doua zi, când iarăși se clocotea și acum se punea materialul de vopsit care, în prealabil, a fost foarte bine spălat cu leșie. Se continua fierberea până se obținea culoarea dorită, după care materialul de vopsit rămânea în baie până se răcea. Abia atunci se scotea și se limpezea în multă apă rece.

Tot pentru obținerea culorii negre se mai folosea și scoalța de arțar – *Acer platanoides* L., în amestec cu scoalța de arin sau cu alte plante, pentru a obține nuanțe mai închise la diferite culori.

5. Burulană cu cinci degete – *Potentilla recta* L. — Ceaiul din planta întreagă, îl beau femeile care nu pot face copii.

6. Bunghișori galbeni – *Anthemis tinctoria* L. — Florile acestei plante împreună cu cele de gălbenele și foi de ceapă se folosesc pentru a vopsi țesături, lemn, ouă în culoarea galbenă.

7. Busuioc – *Ocimum basilicum* L. — Ceaiul din partea aeriană a plantei este folosit drept calmant general și pentru calmarea tusei. Busuiocul era planta care nu lipsea la nici unul din momentele principale ale vieții: botezul, nunta, decesul și în multe alte evenimente, când i se atribuie însușiri protectoare, de îndeplinirea dorințelor, de previziuni ale sorții.

8. Boz – *Sambucus ebulus* L. – Fructele coapte, negre, de boz sunt folosite în vopsit, fie singure, fie în amestec cu alte plante. Se obținea culoarea vineție, albăstrie. Metoda vopsirii este asemănătoare cu cea descrisă mai sus. Planta întreagă nu se folosește în tratarea unor boli că e otrăvitoare, dar se pune în cotețul păsărilor pentru a scăpa de păduchi, sau pe jos, prin bucătării pentru a fugi gândacii de bucătărie.

9. Brad – *Abies alba* Mill – Mugurii de brad se fierb în vin și cu zahăr și se dau contra tusei. Se fac și siropuri bune pentru afecțiuni pulmonare. Pentru obținerea șerbetului din muguri de brad se fierbe un kg muguri de brad cu trei căni apă, până

rămâne o cană și jumătate de zeamă concentrată. Aceasta se pune la fiert cu 1 kg zahăr, într-o oală smălțuită (să nu fie sărit smălțul). Când siropul este bine legat se dă deoparte, se lasă să se răcorească puțin și se începe a mesteca cu un făcăleț de lemn până se face o cremă albă-verzuie – șerbetul de muguri de brad, foarte bun pentru boli de plămâni, pentru nervi.

10. Broci, roibă – *Rubia tinctorum* L. – Din rădăcina de broci se obține vopsea de culoare roșie. Aproape întotdeauna se folosește în combinație cu alte plante și după tehnica descrisă.

11. Brusture – *Arctium lappa* L. împreună cu urzica – *Urtica dioica* L. – se folosesc sub formă de fiertură la spălat pe cap, pentru a crește părul și pentru a scăpa de mătreăță. Este folosit și pentru colorat în verde.

12. Cartof – *Solanum tuberosum* L. – Tuberculii rași sau tăiați felii, stropiți cu spirt sau gaz lampant, se puneau, sub formă de legătură la gât, când se inflamau amigdalele.

13. Ceapă – *Alium cepa* L. – Bulbul de ceapă se moaie puțin la căldură și se pune pe bube sau răni. Bulbul de ceapă zdrobit sau dat pe răzătoare, amestecat cu spirt, se folosește sub formă de legătură pentru vătămătură. Ceapa zdrobită, stropită cu urină de copil mic se folosește în amigdalită, sub formă de legătură. Tot ceapa strivită, stropită cu oțet se pune pe burtă pentru aplecătură. Ceapa strivită și presărată cu sare se mai folosește la strivituri, lovături și scrântituri, sub formă de legătură. Sucul de ceapă stoarsă se bea pentru tuse.

Cojile uscate de ceapă se folosesc la vopsirea în galben, cărămiziu, după metoda descrisă mai sus.

14. Cicoare – *Cicorium intybus* L. — Ceaiul din partea aeriană a plantei se folosește pentru dureri de splină. Ceaiul din tulpini și flori este dat în boli de stomac. Plămădită în rachiu se folosește pentru crampe, dureri de burtă. Floarea pisată se pune pe răni și tăieturi.

15. Cireș – *Cerasus avium* (L.) – Ceaiul din cozi de cireșe este diuretic. Se mai asociază cu mătasea de porumb, pentru multe boli de rinichi.

16. Cimbru de grădină – *Statureja hortensis* L. — Ceaiul din planta întreagă se dădea copiilor pentru răsurii. Câte o cană de ceai pe zi se bea pentru scăderea tensiunii.

17. Cimbru de câmp – *Thymus serpyllum* L. — Ceaiul din planta întreagă se dă pentru stomac și pentru plămâni.

18. Ciuboțica cucului – *Primulla officinalis* (L) – Ceaiul din floare se dă pentru boli de stomac și ficat.

19. Coadă calului – *Equisetum arvense* L. — Tulpinile sterile se fierbeau și se foloseau ca diuretic și contra diareei.

20. Coadă șoricelului – *Achillea millefolium* L. — Ceaiul din floare se folosește pentru boli de ficat și stomac. Ceaiul este bun și pentru oprirea hemoragiei.

21. Coadă racului – *Potentilla anserina* L. — Fiertura plantei se folosește sub formă de spălături, în diverse boli ale aparatului genital (infecții, chisturi, tumori).

22. Coadă vacii – *Verbascum phlomoides* L. — Ceaiul din flori se bea pentru tuse, dar se fac și inhalații pentru sinuzită, răceală.

23. Crin de august – *Hosta plantaginea* (Lam.) Asch. — Florile se pun în spirt sau țuică. Cu plămădeala obținută se oblojesr rănilor.

24. Crin de grădină – *Lilium candidum* L. — Floarea de crin ținută în alcool este bună pentru tonifierea și albirea feței și mâinilor. Florile macerate în oțet sunt bune pentru frecții la leșin sau răceli.

25. Curcubetea – *Aristolochia clematites* L. Partea aeriană de la curcubetea și vrejii de la pătlăgelele roșii se fierb și cu aceasta se fac băi contra reumatismului.

26. Cucută – *Conium maculatum* L împreună cu **27. Nalbă măruntă** – *Malva neglecta* L., **28. Otrățel** (limba mielului) - *Borago officinalis* L. toate se pisează, se stropesc cu oțet și se face o legătură care se pune pe burtă, pentru aplecătură.

29. Dovleac – *Cucurbita maxima* Duch – Câte 100· gr. de semințe se mănâncă în fiecare zi, câteva zile la rând, pentru a elimina viermii intestinali de la omul bolnav.

30. Fasole – *Phaseolus vulgaris* L. — Bobul de fasole neagră împreună cu coada de bostan se ard până la cenușă. Aceasta se fierbe cu ulei și sacăz până se alege o alifie bună pentru bube dulci.

31. Gălbenele – *Calendula officinalis* L. — Ceaiul din flori se folosește pentru boli de ficat și stomac. Florile sunt pentru vopsirea în galben, după tehnica descrisă.

32. Holeră – *Xanthium spinosum* L. — Fiertura din planta întreagă se ia contra tusei iar ceaiul din partea aeriană a plantei se dădea copiilor bolnavi de diaree. Fiertura plantei se mai dă la puii de găină bolnavi.

33. Hrean – *Armoracia rusticana* (Lam) G.M. Sch. — Din rizomul ras, amestecat cu spirt sau oțet se face o legătură care se pune pe piept pentru bronșită. Se mai folosește la răceli, sub formă de băi.

34. Iarba mare – *Inula helenijm* L. Ceaiul din rădăcină se folosește pentru stomac, pentru vătămătură. Rădăcina rasă și pusă în miere este bună pentru stomac, pentru nervi, pentru mâncărimea pielii.

35. Izmă – *Menta piperita* L. — Ceaiul din flori și frunze se folosește pentru diaree, pentru tuse. Din izmă se prepară sirop și șerbet bun pentru răceli, pentru plămâni. Procedul de preparare a șerbetului este asemănător cu acela descris la brad. Se vopsește în verde.

36. Lămâi – *Citrus limon* Burn – Fructul se dă prin mașina de tocat, se amestecă cu miere de albine, se lasă la plămădit o săptămână și se ia câte o linguriță pe zi pentru ficat.

37. Leandru – *Nerium oleander* L. — Ceaiul din frunze se lua pentru friguri. De asemenea ceaiul îl mai beau femeile pentru a avorta.

38. Leuștean – *Levisticum officinale* Knock. — Rădăcina se rade, se pune în miere, se lasă 2-3 săptămâni, apoi se ia câte o linguriță de 2-3 ori pe zi, pentru nervi și pentru jupuiă (pelagră).

39. Liliac – *Siringa vulgaris* L. — Ceaiul de floare se ia pentru boli de ficat.

40. Lumânărică – *Verbascum pulchrum* Vel. — Partea aeriană a plantei este folosită în boli de plămâni sub formă de ceai.

41. Măselariță – *Hyasciamus niger* L. — Fiertura plantei se ține în gură la maseaua care doare, până trece durerea. Tot pentru durere de măsele, se face o cataplasma. Se ia un bulgăre de baligă proaspătă de cal, încălzită bine în spuză, învelită într-o pânză și ținută pe obraz în dreptul măselei dureroase.

42. Măr – *Malus domestica* Borkn – Scoața și frunzele sunt folosite pentru vopsit în culoare sablu (bej).

43. Mac – *Papaver somniferum* L. — Într-un borcan cu miere de albine (400gr.) în care s-au încorporat și două linguri propolis, se adaugă 2 linguri sămânță crudă, zdrobită. Se ia dimineața, pe nemâncate, câte o lingură, după care se stă culcat 1/2 oră. Este bun pentru toate.

44. Mărar – *Anetum graveolens* L. — Ceaiul din sămânță de mărar îl bea femeile care nu au lapte suficient. Cu fiertura de in planta întreagă se spală fetele pentru albirea feței.

45. Măceș – *Rosa canina* L. — Se iau jumătate kg de măceșe, 2 kg zahăr și se pun în 10 l de apă. Se pune drojdie cât o cireasă și se lasă la fermentat. Când este must, se strecoară și se trage în sticle unde se continuă fermentarea, dar încet, la rece.

46. Morcov – *Daucus carota* L. – Din rădăcina de morcov dată pe răzătoare împreună cu **47. Bughisor galbeni** – *Anthemis officinalis* L., **gălbenele** – *Calendula officinalis* L. se obține culoare galbenă și nuanțe ale acesteia foarte frumoase, după tehnica cunoscută. Zeama de morcov crud împreună cu zeama de cartofi cruzi este foarte bună pentru ulcer.

48. Mutătoare – *Bryonis alba* L. — Se rad și se fierb o strachină de rădăcină de mutătoare, o strachină de ceapă și o strachină de sfecclă roșie. Când se înmoaie, se îngroașă cu tărâțe de grâu. Din aceasta se face o legătură pentru aplecătură, vătămătură.

49. Mușetel – *Matricaria chamomilla* L. — Infuzia de inflorescență se folosește la spălarea rănilor pentru dezinfectare și cicatrizare, se folosește ca dezinfectant general, iar ceaiul se bea pentru ușurarea digestiei. Fiertura de mușetel, frunze de nuc și pelin, se pune în baia copiilor mici, ca dezinfectant și întărire. Se face și șerbet.

50. Nalbă de grădină – *Althaea rosea* (L). Cav. — Ceaiul din flori se ia contra tusei și altor afecțiuni pulmonare.

51. Nuc – *Iuglans regia* L. — Fiertura din coji de nuci uscate, frunze de gutui, coji de ceapă se ia pentru tuse. Nuca verde pusă în țuică, se lasă să se macereze și se ia câte o linguriță pe nemâncate, pentru diaree. Cojile de nuci verzi, sau rânza de nuc se plămădesc în gaz, pentru reumatism, se fac frecții, cu nuci se frecau pecinginele pentru vindecare. În ziua de Înălțare se pun frunzele de nuc la poartă, la ușă, pentru a nu intra duhul rău în casă și în curte.

52. Otrătel – *Borago officinalis* – limba mielului. Fiertura plantei era folosită în scaldătoarea copiilor care împlineau un an și nu mergeau în picioare.

53. Pălămidă – *Cirsium arvense* (L) Scop. — Fiertura din pălămidă în amestec cu frunze de **54 Ulm** – *Ulmus campestre*, se folosea sub formă de băi celor care boleau mult pentru a se scula sau pentru a muri.

55. Păpădie – *Taraxacum officinalis* L. — Planta întreagă este utilizată sub formă de ceai pentru ficat și pentru rinichi. **56. Pătlagina** – *Plantago media*. Ceaiul din frunze se ia pentru tuse și pentru dureri de stomac. Frunzele se pun pe răni, pe bube pentru vindecarea mai grabnică.

57. Pătlăgele roșii – *Solanum lycopersicum* — Vrejii de roșii se fierb și cu fiertura se fac băi pentru reumatism.

58. Pătrunjel – *Petroselinum sativum Hoffm* — Rădăcina de pătrunjel se fierbe împreună cu mătasea de porumb și se ia câte un păhărel mic de trei ori pe zi, pentru eliminarea urinii. Fiertura din rădăcină se mai ia pentru oprirea hemoragiilor.

59. Pelin – *Artemisia absinthium* L. — Ceaiul din partea aeriană a plantei se folosește în boli de stomac și pentru spălarea rănilor, dezinfectează și grăbește cicatrizarea. Leșia din pelin se utilizează pentru tratarea rapănului la porci și de spălat pe cap pentru creșterea părului și împotriva mătreții.

50. Pir – *Agropyron repens* L.P.B. — Ceaiul din rizomul de pir este folosit de femei pentru avort.

61. Porumb – *Zea mays* L. – Cenușa de la ciocanul de porumb ars se pune pe bube, răni, pentru o cicatrizare mai rapidă, iar leșia din această cenușă se folosește sub formă de spălături în tratarea răiei, pecinginei. Mătasea de porumb se folosește în boli de rinichi și la diabet.

62. Podbal – *Tussilago farfara* L. — Ceaiul din frunze și inflorescență se folosește pentru tuse și alte boli de plămâni. Fiertura plantei e folosită și pentru reumatism.

63. Prun – *Prunus domestica* L. – Scoarța de prun se folosește pentru a vopsi țesături în maron roșcat; de obicei se asociază cu alte plante pentru a obține diferite nuanțe de culori.

64. Ridiche neagră – *Raphanus sativus* ssp. *niger* (Mill) Ers – Ridichea rasă cu ulei se ia pentru ulcer, câte o linguriță în fiecare zi; de asemenea se ia și pentru eliminarea pietrei de la ficat. O altă rețetă pentru eliminarea pietrei de la ficat este: 1 l de apă de var se amestecă cu 1/4 ulei, se bate bine și se ia câte o lingură de 3 ori pe zi.

Se scobește o ridiche, se pune zahăr și sucul care se formează este bun pentru tuse.

65. Rostopască – *Chelidonium majus* L. – Planta întreagă se fierbe în țuică și se bea câte o ceșcuță în fiecare zi, pentru gălbănare. Ceaiul din planta toată se bea pentru ficat.

66. Salcâm – *Robinia pseudocacia* L. — Ceaiul din flori este bun pentru boli de stomac și rinichi. Cu fiertura din flori de salcâm și flori de soc, făceau femeile spălături pentru poala albă. Ceaiul din frunze se dă copiilor cu diaree.

67. Soc – *Sambucus nigra* L. – Fiertura din crengile de soc este folosită sub formă de spălături pentru bube. Din flori de soc se face sirop (socată) sau vin de soc. La 10 l apă se pune 1 kg zahăr, florile de la 5-6 inflorescențe (fără codițe) 1-2 lămâi tăiate felii, drojdie cât o cireasă. Se lasă 24 ore, după care se strecoară, se storc lămâile, se trage în sticle, se astupă bine și se pune la rece. Se bea câte un pahar în fiecare zi, este bun la toate.

68. Sovârv – *Origanum vulgare* L. — Ceaiul din planta întreagă este bun pentru cel perit. Cu frunze se oblojesc bubele. În amestec cu coaja de arin se folosește pentru a obține diferite nuanțe a culorii roșii pentru vopsit diverse materiale.

69. Stejar, gârneață – *Quercus p.* — Scoarța de stejar tânăr sub formă de decoct este dată copiilor pentru diaree.

70. Susai – *Sonchus arvensis* L. — Ceaiul din frunze se folosește în constipație.

71. Sunătoare – *Hypericum perforatum* L. — Ceaiul din flori se folosește în orice boli de ficat și stomac. Se umple o sticlă de 1 l cu flori de sunătoare proaspete, peste care se toarnă ulei. Se lasă două săptămâni la macerat. Din uleiul obținut se ia câte o linguriță în fiecare dimineață înainte de masă. Este bun pentru ficat, bilă, ulcer. Tot cu acest ulei se ung rănilor, tăieturile și arsurile. Se vopsește în culoarea bej.

72. Sfeclă roșie – *Beta vulgaris* L. — Din 1/2 kg sfeclă rasă, 1/2 kg morcov ras, 200 bucăți rădăcină de pătlagină rasă,, amestecate cu 1 kg miere de albine și 1 l țuică, se face un macerat, care este foarte bun pentru copiii care răcesc ușor. Se ia câte o lingură, de trei ori pe zi. Din rădăcină se obține culoarea roșie.

73. Ștevie – *Rumex patientia* L. — Ceaiul din sămânță de ștevie este folosit în tratarea ulcerului.

74. Tei – *Tilia cordata* Mill – Ceaiul din floare este folosit pentru calmarea tusei și pentru liniștirea corpului. Tot din floare se face un șerbet, bun calmant.

75. Trandafir de dulceață – *Rosa centifolia* L. — Fiertura din flori de trandafir cu zahăr se folosea la spălarea ochilor bolnavi, pentru a reveni vederea. Plămădeala din flori (petale) de trandafir cu oțet se folosește pentru frecții. Prin fierbere, se obține culoarea roșie pentru vopsit. Se pune în baia de la botezul copiilor.

76. Troscot – *Polygonum aviculare* L. Ceaiul din planta întreagă se dă pentru ficat.

77. Usturoi – *Allium sativum* L. Cățelul de usturoi învelit în coaja lui, se pune pe plita caldută până ce acesta se moaie puțin, se curăță, se taie la un capăt și se pune în ureche pentru a lua durerea. Pentru tensiune se mănâncă în doză crescândă, începând cu un cățel până la 12 și înapoi până la 1, în fiecare zi câte o doză. Scade tensiunea. E bun și pentru negi.

78. Urechelniță – *Sempervivum tectorum* L. — Sucul obținut din presarea frunzelor cămoase calmează durerea de urechi.

79. Vetrice – *Chrysanthemum vulgare* (L.) Bernh. — Din planta întreagă se face un decoct, folosit sub formă de băi pentru reumatism.

80. Vița de vie – *Vitis vinifera* L. — Seva care curge primăvara din coarde după tăierea lor, se folosește pentru spălutul ochilor bolnavi. Vinul alb, bătut cu albuș se dă cailor pentru colici.

81. Vâsc – *Viscum album* L. — Crenguțe de vâsc se țin de Anul Nou în casă, pentru sănătate, armonie, noroc.

82. Vâsca de stejar – *Loranthus europaeus* Jack — Ceaiul din plantă se folosește pentru scăderea tensiunii.

83. Varză – *Brassica oleracea* L. — Frunze de varză albă, încălzite și înmuiate pe plită se folosesc drept cataplasma, punându-se pe pieptul copiilor cu răceli la plămâni. Tot la fel se procedează la degerături.

84. Urzică – *Urtica dioica* L. — Dacă mănânci timp de o lună de zile, zilnic, câte un pumn de urzici pregătite, îți cureți sângele. Spălutul pe cap cu frunze de urzică întărește firul de păr și scapi de mătreăță. Fiertura de urzică este folosită la colorarea în verde.

Din totalul de 83 de plante utilizate în comuna Cotești, 74 sunt folositoare ca plante de leac, cu una sau mai multe rețete de utilizare; 17 plante sunt folosite pentru vopsit (7 plante au utilizări comune); un număr de 5 plante legate de credințe și obiceiuri, sunt folosite ca plante cu puteri protectoare, aducătoare de noroc, prevestitoare.